

NINJA LEAD: MỘT BIỂU TƯỢNG TRIẾT HỌC DỤNG HÀNH CỦA PHỤ NỮ VIỆT NAM THẾ KỶ XXI

Đinh Hồng Hải
Đại học Quốc gia Hà Nội
Email: haidinh@vnu.edu.vn

/Ngày nhận bài: **05/05/2025** /Ngày nhận bài sửa sau phân biên: **27/05/2025** /Ngày chấp nhận đăng: **30/05/2025**

TÓM TẮT

Trong những năm gần đây, hình ảnh “Ninja Lead” đã trở nên quen thuộc với đại đa số người Việt Nam và cả các du khách nước ngoài, tới mức, cách gọi Ninja Lead mặc nhiên được sử dụng phổ biến như internet hay tivi (TV) trong tiếng Việt. Mặc dù có nhiều nam giới cũng sử dụng xe Lead nhưng Ninja Lead lại là tên gọi riêng dành cho những người phụ nữ ở Việt Nam lái xe Lead. Sự khác biệt là do phụ nữ thường che kín từ đầu đến chân với nhiều lớp áo khoác, khẩu trang và kính râm (như Ninja) để tránh ánh nắng gay gắt và khói bụi ở đô thị. Một số nam giới tỏ ra khó chịu với những hình ảnh này, tuy nhiên, dưới góc nhìn triết học dụng hành (pragmatism), Ninja Lead không chỉ là một hiện tượng văn hóa đơn thuần mà còn mang ý nghĩa sâu xa hơn về cách thức phụ nữ Việt Nam ứng dụng tri thức và thích nghi văn hóa. Đây là sự ứng phó linh hoạt của họ đối với môi trường ô nhiễm, với đời sống khó khăn và các biến động khôn lường trong xã hội. Từ góc nhìn học thuật, Ninja Lead đã trở thành một biểu tượng của phụ nữ Việt Nam thời hiện đại. Bài viết này sẽ đi từ pragmatism trong vai trò một thuật ngữ triết học phổ biến ở Mỹ đến hai cách hiểu chủ nghĩa thực dụng và triết học dụng hành ở Việt Nam. Từ đó trả lời các câu hỏi tại sao phụ nữ Việt Nam lựa chọn Honda Lead và tại sao Ninja Lead lại trở thành một biểu tượng triết học dụng hành của phụ nữ Việt Nam thế kỷ 21.

Từ khóa: Pragmatism (triết học dụng hành), Ninja Lead, phụ nữ Việt Nam

NINJA LEAD: A PRAGMATIST SYMBOL OF 21ST-CENTURY VIETNAMESE WOMEN

ABSTRACT

The image of the “Ninja Lead” - Vietnamese women riding Honda Lead scooters while fully covered to protect against sun and pollution has become a familiar cultural phenomenon. While often mocked, this behavior reflects a practical response to urban challenges. From the perspective of pragmatist philosophy, this is not merely a habit but a form of adaptive intelligence. It illustrates how women apply everyday knowledge to navigate environmental and social pressures. Drawing on the distinction between pragmatism as “utilitarianism” and as “practical philosophy” in Vietnam, this paper argues that the “Ninja Lead” is a symbol of modern Vietnamese women's resilience, agency, and pragmatic adaptation in 21st-century life.

Keywords: Pragmatism (philosophy of practical action), Ninja Lead, Vietnamese women

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Hình ảnh những người phụ nữ trùm kín đầu cưỡi trên chiếc xe Honda Lead đã trở thành một hình ảnh quen thuộc đối với mọi người dân Việt Nam trong những thập niên đầu thế kỷ 21. Một tên gọi lai tiếng Anh (Lead) và tiếng Nhật (Ninja) đã hình thành nên một danh từ mới mà bất cứ người Việt Nam nào, dù không học tiếng Anh hay tiếng Nhật, cũng đều biết: Ninja Lead. Người Việt Nam, đặc biệt là ở các thành phố đông đúc như Hà Nội hay Sài Gòn đã quá quen thuộc với tên gọi này, tới mức chẳng mấy ai quan tâm đến những người phụ nữ đó là ai, làm gì, dù họ chiếm số lượng rất đông đảo trong xã hội. Có lẽ vì vậy mà cho đến nay, chưa hề có một nghiên cứu học thuật nào ở Việt Nam cũng như ở nước ngoài tìm hiểu về đối tượng này. Một số ít bài báo, cả tiếng Việt và tiếng Anh, có đề cập đến thì hầu hết đều đánh giá tiêu cực

về Ninja Lead, chẳng hạn:

“Ninja lead đặc biệt nhất ở đâu?” trên báo Vnexpress.net (<https://vnexpress.net/ninja-lead-dac-biet-nhat-o-dau-4635999-p2.html>); “Ninja Lead”, nỗi ám ảnh chị em cần quét phố phường” trên báo Vietnamnet.vn (<https://vietnamnet.vn/ninja-lead-noi-am-anh-chi-em-can-quet-pho-phuong-365927.html>); “6 cách nhận biết Ninja Lead đang tung hoành ngang dọc” tại Việt Nam” trên báo Ngày nay (<https://ngaynay.vn/6-cach-nhan-biet-ninja-lead-dang-tung-hoanh-ngang-doc-tai-viet-nam-post51052.html>),... Điều đó cho thấy một sự “coi thường” đối với đối tượng này. Cũng có một số bài viết nghiêm túc hơn của Viên Minh (2022) trên Báo Dân trí hay một số trang nước ngoài của Cam Do (2020) trên Modern Southeast Asia của Đại học Yale, Hoa Kỳ, Josee Ng. (2021) trên trang The Smart Local

VĂN HÓA - CULTURE

Vietnam News (xem trong thư mục). Tuy nhiên, nội dung các bài này đa phần đều đánh giá khá tiêu cực về Ninja Lead.

Có thể nói, đối với nhiều người thì Ninja Lead là một từ được dùng để chỉ một đối tượng đang bị kỳ thị trong xã hội Việt Nam. Đó là những phụ nữ ăn mặc thô kệch, với chiếc áo choàng chống nắng kín mít từ đầu đến chân. Hình ảnh này thiếu đi sự hấp dẫn nữ tính so với các “hot-girl” luôn ăn mặc “mát mẻ”, thời trang và cười xe sang luôn thu hút sự quan tâm của đám đông. Đôi khi các Ninja Lead bị cho là những người phụ nữ lái xe ô tô vì những mớ quần áo bùng nhùng trên người và thường “bịt mặt tịt đầu, đánh võng trên đường phố” (Viên Minh, 2022). Thậm chí, trên kho ứng dụng Goog Play còn có một trò chơi gọi là Game Ninja Lead (Hình 1) được quảng cáo:

Tạt đầu xe tải!

Xi nhan trái quẹo sang phải!

Điều khiển xe Lead quẹo tung đường phố!

Cùng Ninja Lead náo loạn đường phố Việt Nam!

Hình 1. Giao diện Game Ninja Lead. Nguồn: Ảnh chụp màn hình 9/9/2024

Tuy nhiên, nếu chúng ta đặt câu hỏi: Tại sao nhiều phụ nữ Việt Nam lại chọn xe Lead mà không phải là ô tô hay những loại xe hai bánh khác? Tại sao những người phụ nữ Việt Nam xinh đẹp nổi tiếng Đông Nam Á lại chọn thứ trang phục trùm kín như Ninja? Nếu chỉ nhìn bề ngoài thì những lựa chọn như vậy có vẻ như thiếu tinh tế hay thiếu tính thời trang. Nhưng nếu chúng ta đi sâu tìm câu trả lời thì thực tế sẽ cho chúng ta thấy nhiều điểm tích cực, thậm chí những điểm tích cực đó lại chính là một hình mẫu tiêu biểu của người phụ nữ Việt Nam hiện nay. Mà theo chúng tôi, đó là một biểu tượng của “triết học dụng hành” mà họ đã áp dụng một cách hoàn hảo trong đời sống thường nhật. Vậy triết học dụng hành là gì? Nó được ứng dụng như thế nào ở Việt Nam? Nghiên cứu này sẽ đi sâu tìm hiểu cách thức những người phụ nữ Việt Nam hiện nay đã thích nghi với hoàn cảnh thực tế như thế nào để biến một loại phương tiện thông thường thành một vật dụng cực kỳ hữu hiệu. Đi xa hơn, nghiên cứu này sẽ tìm hiểu bằng cách nào Ninja Lead đã trở thành một biểu tượng đặc trưng của những người phụ nữ Việt Nam đầu thế kỷ 21.

Bên cạnh đó, nghiên cứu này cũng sẽ tìm hiểu cách

thức mà những người phụ nữ Việt Nam ứng phó với ô nhiễm môi trường và áp lực công việc để vượt qua vô số khó khăn như: thành phố không tàu điện ngầm, đường không vỉa hè, phương tiện công cộng thiếu, giá xăng tăng cao, mật độ giao thông dày đặc, trẻ em phải học thêm quanh năm, chợ cóc họp bên lề đường... Đứng trước tất cả những khó khăn đó, họ đều phải tự giải quyết nếu muốn tồn tại ở một quốc gia đang phát triển xô bồ như Việt Nam. Và lạ thay, những người phụ nữ Việt Nam đã thích nghi và ứng phó với tất cả những khó khăn đó chỉ bằng một “bộ công cụ” duy nhất: Ninja và Lead để tạo nên Ninja Lead Việt Nam.

Triết học dụng hành (pragmatism) thường được dịch là chủ nghĩa thực dụng ở Việt Nam gán cho “tính thực dụng” của người Mỹ. Tuy nhiên, Bùi Văn Nam Sơn dịch là “triết học dụng hành” với hàm nghĩa tích cực là tính thực tiễn hay thực tế mang tính ứng dụng hay dụng hành. Để hiểu triết học dụng hành được ứng dụng như thế nào ở Việt Nam qua Ninja Lead, chúng ta sẽ phải tìm hiểu xem những đứa trẻ được sắp xếp chỗ ngồi trên những chiếc xe “mũi trần - 4 chỗ - 2 bánh” như thế nào? Hoặc đồ dùng mang theo của 2 - 4 người trên một chiếc xe hai bánh bao gồm những gì?...

Có lẽ những “hot-girl” cùng các “money bags” (đại gia) ngồi trên những chiếc siêu xe sẽ thấy thương hại những bà mẹ “bim sữa” đang phải tạt tả, quần quật hàng ngày trên chiếc xe Lead công kênh trong bộ đồ Ninja giữa dòng đời xuôi ngược. Nhưng đây chính là một biểu hiện rõ nét nhất của triết học dụng hành, vốn là đặc trưng “văn hóa pragmatism” của người Mỹ nhưng lại được hiện thực hóa hết sức sinh động bởi những người phụ nữ trong xã hội Việt Nam đương đại. Thật đáng ngạc nhiên, một thuật ngữ triết học (pragmatism) của Mỹ và cũng là một đặc trưng văn hóa Mỹ từ thập kỷ khoa học đã hóa thân thành biểu tượng Ninja Lead len lỏi, luồn lách trong làn khói bụi và rừng bê tông dày đặc giữa đô thị Việt Nam để đi đến tương lai cùng những đứa con của họ chỉ trên một chiếc xe hai bánh.

Thông qua nghiên cứu này, chúng ta có thể “gợi” một góc nhìn “mở” đối với triết học để thay đổi nhận thức của người Việt Nam nói chung và sinh viên Việt Nam nói riêng đối với môn triết học. Thực tế là cho đến nay, hầu hết học sinh phổ thông Việt Nam đều không được học triết học, trong khi nhiều sinh viên đại học lại coi môn triết là cơn ác mộng. Trên thực tế, triết học là một bộ môn vô cùng thú vị nếu chúng ta hiểu rõ về nó và càng thú vị hơn nếu chúng ta có thể áp dụng nó - như cách người Mỹ đã áp dụng pragmatism hàng thế kỷ qua. Triết học hiển nhiên không thuộc quyền sở hữu “riêng” của các “học giả ghé bành” (amchair-scholars) mà đó là sản phẩm trí tuệ của nhân loại mà bất kỳ ai yêu nó và biết cách sử dụng thì đều có quyền

sử dụng nó. Những Ninja Lead Việt Nam dù có thể không biết đến triết học dụng hành trong tháp ngà khoa học nhưng tất cả họ đều có quyền ứng dụng triết học trong đời sống, như cách họ sử dụng bộ công cụ Ninja Lead.

2. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Từ pragmatism ở Mỹ đến chủ nghĩa thực dụng và triết học dụng hành ở Việt Nam

Pragmatism

Pragmatism không chỉ là một thuật ngữ triết học thông dụng mà còn là một trường phái triết học thống trị ở Hoa Kỳ từ giai đoạn đầu thế kỷ XX, dựa trên nền tảng của tính hữu dụng, khả năng làm việc và tính thực tiễn của các ý tưởng hoặc các chính sách. Nó nhấn mạnh mức độ ưu tiên của hành động hơn lý thuyết, kinh nghiệm hơn các nguyên tắc cố định (Thayer, 1982). Pragmatism khởi nguồn từ Hoa Kỳ vào khoảng năm 1870, phát triển mạnh mẽ giai đoạn đầu thế kỷ 20 với sự đóng góp to lớn của Charles Sanders Peirce (1839-1914), và những người bảo vệ quan điểm này như William James (1842-1910) và Josiah Royce (1855-1916). Nói cách khác, pragmatism coi trọng tính hiệu quả và để đạt được hiệu quả thì chúng ta cần phải “thực dụng” để theo đuổi các mục tiêu cụ thể cho đến khi thành công.

Theo Từ điển Merriam Webster, pragmatism có hai cách nghĩa: 1) một cách tiếp cận thực tế đối với các vấn đề và công việc cố gắng tạo ra sự cân bằng giữa các nguyên tắc và tính thực tế; và 2) một phong trào triết học của Mỹ do Charles Sanders Peirce và William James sáng lập. Nó ghi dấu ấn bằng các học thuyết cho rằng ý nghĩa của các khái niệm phải được tìm kiếm trong phạm vi thực tế của chúng, rằng chức năng của tư duy là hướng dẫn hành động và rằng chân lý chủ yếu phải được kiểm chứng bằng các hệ quả thực tế của niềm tin” (Merriam-Webster, 2022). Pragmatism có ảnh hưởng to lớn đến mọi mặt đời sống xã hội Mỹ nhưng nổi bật ở ba khía cạnh: khoa học xã hội, hành chính công và nữ quyền.

Một trong những ảnh hưởng quan trọng của pragmatism đến thực hành khoa học xã hội là lý thuyết tương tác biểu tượng với đóng góp của George Herbert Mead và Charles Cooley trên cơ sở những quan điểm của Peirce và James. Pragmatism đã làm đảo lộn nhiều quan điểm lý thuyết có trước được xây dựng bởi các nhà khoa học ghé bành. Vượt ra khỏi phạm vi học thuật, pragmatism có ảnh hưởng to lớn đến nền hành chính công của Mỹ khiến cho bộ máy hành chính của nước Mỹ hoạt động một cách hết sức có hiệu quả. Đúng như câu một cửa miệng của người Mỹ: “Không có người được gọi là tồi tệ. Chỉ là những người đôi khi làm những điều tồi tệ mà thôi” (Colleen Hoover). Vì vậy, những người làm công tác hành chính công phải chịu trách nhiệm về công việc hàng

ngày với công dân. Điều đó tạo ra các cách thức giải quyết các vấn đề về chính sách và quản trị hướng đến hiệu quả công việc.

Từ thập niên 1990, các nhà triết học nữ quyền sử dụng pragmatism để phân tích logic của các vấn đề chính trị, văn hóa và xã hội gắn với các diễn ngôn nữ quyền. Jane Addams được coi là người đi đầu cho triết học nữ quyền, nhưng trên thực tế, những ý tưởng của John Dewey, George Herbert Mead và William James ngay từ giai đoạn đầu cũng đã phù hợp với nhiều nguyên lý nữ quyền mà họ đã đề cập (Thayer 2024). Mặc dù có nhiều ưu điểm nhưng pragmatism cũng vấp phải nhiều chỉ trích bởi tính thực dụng của nó. Chính quan điểm phản biện này đã khiến cho pragmatism ở Việt Nam trở thành một đối tượng bị chỉ trích, đặc biệt là khi nó được dán nhãn “sản phẩm của đế quốc Mỹ” vì được dịch sang tiếng Việt là chủ nghĩa thực dụng Mỹ.

Chủ nghĩa thực dụng Mỹ và triết học dụng hành ở Việt Nam

Vậy ở Việt Nam chủ nghĩa thực dụng là gì? Từ điển Tiếng Việt giải nghĩa “Chủ nghĩa thực dụng là: 1) Học thuyết triết học cho rằng chân lý không phải là sự phản ánh hiện thực khách quan, mà là cái hữu hiệu thực tế, đáp ứng những lợi ích chủ quan của con người; 2) Tư tưởng chỉ nhằm vào những gì có thể mang lại lợi ích cho mình, không quan tâm đến những mặt khác” (Hoàng Phê, tr.172). Một số nhà nghiên cứu Việt Nam đã giải thích rằng “chủ nghĩa thực dụng đã hình thành lối sống “vị kỷ, vị lợi”, theo phương châm: Chỉ có gì mang lại lợi ích cho tôi mới là đáng kể... Nói đến văn hoá Mỹ, lối sống Mỹ là người ta gắn nó với chủ nghĩa thực dụng: Văn hoá thực dụng Mỹ; lối sống thực dụng Mỹ... Chẳng bao lâu, chủ nghĩa thực dụng, văn hóa thực dụng, lối sống thực dụng Mỹ đã du nhập đến nhiều vùng đất mới ngoài lãnh thổ Mỹ, trong đó có Việt Nam” (Trần Sĩ Phán, Nguyễn Thị Thanh Hương, 2018).

Thậm chí có nhà nghiên cứu còn cho là pragmatism “phi nhân tính, phản nhân văn”: “Văn hóa Mỹ, lối sống Mỹ với tất cả những gì hào nhoáng, xa hoa đã được quân đội Mỹ và đội quân tay sai khuyếch trương và truyền bá vào miền Nam Việt Nam lúc đó. Cũng vì thế, Chủ nghĩa thực dụng đã bị truyền bá với tất cả những cái hạn chế của nó mà lược bỏ đi những nội dung tích cực. Sau này, chủ nghĩa ấy lại bị biến tướng thành lối sống thực dụng, vị kỷ khiến trào lưu tư tưởng này đã bị biến thể thành thực dụng, tầm thường. Các ý đồ chính trị cùng với mục đích khai thác thuộc địa, muốn thu vén cho mình mọi thứ của giới cầm quyền hay như lối sống gấp, chà đạp lên các quan hệ đạo đức, luân lý, giá trị nhân văn truyền thống, đánh mất danh dự nhân phẩm của một bộ phận không nhỏ dân cư, đặc biệt là tầng lớp thanh thiếu

niên đã làm cho chủ nghĩa thực dụng trở thành hệ ý thức phi nhân tính, phản nhân văn đối với truyền thống đạo lý của người Việt” (Nguyễn Thu Hương, 2019).

Dễ dàng nhận thấy, cách hiểu như một số nhà nghiên cứu Việt Nam đã dẫn ở trên dễ khiến người đọc nhìn nhận pragmatism là một lối sống rất tiêu cực, “đặc biệt là tầng lớp thanh thiếu niên”. Tuy nhiên, trên thực tế, trong triết học và văn hóa Mỹ pragmatism luôn gắn liền với vấn đề đạo đức (ethic), trong khi vấn đề đạo đức này lại được đặt trên “Nền đạo đức Tin Lành và tinh thần của chủ nghĩa tư bản”. Đó là nội dung chính của một nghiên cứu kinh điển về mối quan hệ giữa đạo đức của chủ nghĩa Tin Lành khổ hạnh và sự xuất hiện của tinh thần chủ nghĩa tư bản hiện đại mà Max Weber đã đề cập đến trong cuốn sách cùng tên. Đây chính là điểm khác biệt to lớn dẫn đến những cách hiểu vô cùng khác biệt về pragmatism ở Việt Nam. Cho đến gần đây, nhà nghiên cứu Bùi Văn Nam Sơn mới chuyên ngữ pragmatism theo đúng nghĩa triết học của từ này là triết học dụng hành (Bùi Văn Nam Sơn, 2008), qua đó khẳng định đặc tính triết học của từ này với hàm nghĩa chính xác của nó. Từ đó, thay đổi cách nhìn tiêu cực về pragmatism (là “chủ nghĩa thực dụng”) theo cách hiểu cũ ở Việt Nam.

2.2. Ninja Lead: Một biểu hiện toàn cầu hóa của pragmatism

Có thể thấy, pragmatism là một quan điểm triết học có tính triết lý sâu sắc nhưng cũng hết sức thực tế. Chính tính thực tế này đã khiến cho pragmatism trở thành một loại “triết học ứng dụng” không chỉ với các triết gia mà còn cho tất cả mọi người, dù họ là người Mỹ hay người Việt Nam. Cùng với sự phổ biến rộng rãi của nền giáo dục Mỹ (được tạo bởi một nền học thuật có ảnh hưởng hàng đầu thế giới) cũng như văn hóa Mỹ, pragmatism đã trở thành một quan điểm văn hóa phổ biến rộng khắp các quốc gia phương Tây. Trong bối cảnh toàn cầu hóa hiện nay, nét văn hóa Mỹ này đã và đang ngày càng trở nên phổ biến ở các quốc gia châu Á trong đó có Việt Nam.

Rất có thể trong số hàng trăm nghìn phụ nữ Việt Nam đang sử dụng Ninja Lead, chỉ có một số ít biết đến từ pragmatism trong tiếng Anh và càng ít người biết rằng pragmatism là một quan điểm triết học. Nhưng đặc tính pragmatic (thực dụng hay thực tế) trong văn hóa Mỹ được phổ biến rộng khắp trong quá trình toàn cầu hóa đã lan toả khắp nơi và những người phụ nữ Việt Nam dường như đã tiếp thu loại văn hóa này một cách hoàn toàn tự nhiên theo trào lưu chung. Bộ đồ Ninja của một Ninja Lead không chỉ là bộ công cụ chống nắng, chống bụi bặm hữu hiệu mà thậm chí nó còn chống được cả những kẻ quấy rối tình dục (Cam Do, 2020). Dĩ nhiên, nó còn có một công năng tích

cực đến bất ngờ, đó là bảo vệ cả những bộ đồ sạch đẹp họ mặc bên trong nhằm chống lại làn khói bụi ô nhiễm đậm đặc ở các đô thị Việt Nam.

Có một số quan điểm tiêu cực cho rằng Ninja Lead là “bộ mặt của văn hóa xe máy Việt Nam và cuộc chiến chống phân biệt giới tính” rằng “Mặc dù hình ảnh “Ninja Lead” nhanh chóng trở thành biểu tượng đường phố ở Việt Nam, nhưng nó củng cố vai trò thấp kém của phụ nữ Việt Nam trong xã hội, nơi những sai lầm của họ dễ bị chỉ trích hơn. Về lâu dài, những trò đùa và ảnh chế (meme) trên mạng xã hội về xe tay ga dành cho nữ sẽ khiến việc chống định kiến về giới trở nên khó khăn hơn và có thể dẫn đến hậu quả nghiêm trọng hơn, bao gồm cả việc tiếp tục dung túng cho bạo lực gia đình” (Cam Do, 2020).

Rõ ràng, Ninja hiện nay đã trở thành một công cụ bảo hộ hữu ích trong điều kiện của khí hậu và môi trường khắc nghiệt. Khi kết hợp với chiếc xe Lead, nó trở thành một bộ công cụ hoàn hảo để thích nghi với điều kiện sống của người Việt Nam. Có lẽ đó là lý do hãng thời trang nổi tiếng Louis Vuitton cho ra đời một bộ trang phục mới (Hình 2) mô phỏng bộ đồ Ninja Lead Việt Nam như tiêu đề bài báo: “Louis Vuitton ra mắt bộ trang phục lấy cảm hứng từ biker Việt Nam” [Louis Vuitton releases outfit resembling Vietnamese bikers] (Josee, 2020). Rõ ràng, tính thực dụng của Ninja Lead Việt Nam đã được quốc tế hóa ở mức độ cao dù là dưới góc nhìn tích cực hay tiêu cực.

Hình 2. “Ninja Lead” của Louis Vuitton.
Nguồn: <https://thesmartlocal.com/vietnam/louis-vuitton-ninja-outfits/>,
truy cập 9/9/2024

2.3. *Triết học dụng hành của phụ nữ Việt Nam thế kỷ 21*

Như đã nêu ở phần đầu nghiên cứu này, phụ nữ Việt Nam thế kỷ 21 đa số phải đối mặt với áp lực từ nhiều phía: công việc, gia đình và những yếu tố môi trường khắc nghiệt như nắng nóng và ô nhiễm. Việc che chắn kín đáo khi ra đường có thể được hiểu như một phương thức bảo vệ bản thân khỏi những tác nhân gây hại. Đây là hành động mang tính thực dụng hay thực tế, gắn liền với trách nhiệm đối với sức khỏe cá nhân và gia đình. Theo cách đó, Ninja Lead trở thành một biểu tượng của tính tự giác và trách nhiệm của người phụ nữ Việt Nam trong việc tự chăm sóc cho bản thân trước khi họ phải lo cho gia đình và cộng đồng.

Hình ảnh Ninja Lead cũng gắn liền với sự tự chủ và tự quyết của phụ nữ trong việc quản lý cuộc sống của mình và gia đình. Thay vì tuân thủ các chuẩn mực thẩm mỹ và vẻ ngoài nữ tính, những người phụ nữ này ưu tiên cho sự an toàn và thoải mái của họ trong điều kiện giao thông phức tạp và môi trường khắc nghiệt của Việt Nam. Họ không ngần ngại phá bỏ những định kiến về ngoại hình hay “chuẩn mực” về cái đẹp trong xã hội để tập trung vào sự tiện lợi của cá nhân. Đây là biểu hiện của một triết lý tự chủ, nơi con người được quyền lựa chọn và quyết định hành động dựa trên nhu cầu và hoàn cảnh thực tế.

Trong nội dung trước, chúng tôi đã liên hệ ý nghĩa của triết học dụng hành với Ninja Lead để nhấn mạnh khả năng thích ứng với hoàn cảnh và phù hợp với thực tiễn của con người. Hình tượng Ninja Lead thể hiện sự thích nghi linh hoạt của phụ nữ Việt Nam đối với các yếu tố xã hội và môi trường không ngừng biến đổi, thậm chí đầy bất trắc. Trong bối cảnh kinh tế và xã hội đang chuyển biến nhanh chóng, sự linh hoạt cùng khả năng thay đổi và thích nghi là yếu tố sống còn. Vì vậy, hình ảnh Ninja Lead là biểu tượng của sự khéo léo, năng động và khả năng ứng phó trước những thách thức của cuộc sống hiện đại.

Những người phụ nữ Việt Nam, thông qua hình ảnh Ninja Lead, cũng là đại diện cho sự kết hợp hài hòa giữa truyền thống và hiện đại. Dù đang sống trong một thế giới ngày càng công nghệ hóa và đô thị hóa, họ vẫn giữ được những giá trị truyền thống. Đó chính là sự khéo léo, tính cam chịu và tinh thần trách nhiệm. Việc che chắn khi ra đường, dù là một biện pháp thực dụng, cũng phản ánh đặc tính văn hóa Việt Nam, đó là sự kín đáo trong truyền thống Á Đông và tính cân trọng trong việc bảo vệ bản thân. Điều này tạo nên sự cân bằng giữa quá khứ và hiện tại, giữa truyền thống và hiện đại.

Cuối cùng, trong khía cạnh nữ quyền, hình ảnh Ninja Lead cũng được thể hiện như một biểu tượng của sự kiên cường và tự tin của phụ nữ Việt Nam. Thay vì bị

động trước những thay đổi và thách thức của cuộc sống hiện đại, họ chủ động tìm kiếm cách thức khẳng định quyền tự chủ của bản thân trong một điều kiện có hạn. Điều này đã được điển hình hóa trong văn hóa Việt Nam bằng câu thành ngữ “liệu cơm gắp mắm”. Đặc tính vun vén, tiết kiệm của phụ nữ Việt Nam góp phần làm nổi bật vai trò của phụ nữ trong xã hội hiện đại. Họ không chỉ là những người nội trợ mà còn là những người lao động hay nhà lãnh đạo đã và đang góp phần xây dựng một xã hội tốt đẹp hơn cùng với đàn ông, dù bản thân phải đối mặt với muôn vàn khó khăn.

Có thể nói, hình ảnh Ninja Lead trong bối cảnh xã hội Việt Nam thế kỷ 21 không chỉ đơn thuần là một hiện tượng văn hóa đường phố mà còn là một biểu tượng triết học có giá trị. Nó không chỉ phản ánh sự linh hoạt và tự chủ của phụ nữ Việt Nam hiện nay mà còn thể hiện khả năng ứng phó với những thay đổi xã hội, môi trường và sự kiên cường vươn lên trong cuộc sống. Với góc nhìn triết học dụng hành, Ninja Lead đại diện cho tinh thần trách nhiệm và tự chủ của phụ nữ trong một thế giới ngày càng phức tạp của thế kỷ 21. Tới đây, chúng ta có thể tóm lược triết học dụng hành của phụ nữ Việt Nam qua Ninja Lead bằng một hệ thống triết lý như sau:

1. *Triết lý của sự thực dụng (bảo vệ bản thân và gia đình);*
2. *Triết lý về sự tự chủ (chống lại định kiến xã hội);*
3. *Triết lý của sự biến đổi (sự thích ứng và linh hoạt);*
4. *Triết lý về sự hòa hợp (cân bằng giữa truyền thống và hiện đại);*
5. *Triết lý về nữ quyền (biểu tượng của sự kiên cường trước nghịch cảnh).*

Thực tế cho thấy, dù ở Việt Nam triết học được coi là “khoa học của mọi khoa học” nhưng nếu triết học không giúp ích được gì cho đời sống con người thì nó cũng trở nên vô nghĩa. Nhìn nhận lại các giá trị pragmatism qua biểu tượng Ninja Lead mà những người phụ nữ Việt Nam đã tạo ra, có thể coi đây là một loại triết học ứng dụng hay “triết học đường phố” cần được nghiên cứu kỹ lưỡng cả về khía cạnh triết học và thực tiễn văn hóa. Nếu được ứng dụng trong trường học, chắc chắn nó sẽ giúp cho học sinh, sinh viên ở Việt Nam tránh được nỗi khiếp sợ bộ môn triết học! Vì vậy, cách những người phụ nữ Việt Nam đã và đang sử dụng Ninja Lead để thích nghi với điều kiện kinh tế và hoàn cảnh xã hội chính là cách tốt nhất để chúng ta có thể hiện thực hóa những giá trị khoa học của một bộ môn khoa học trừu tượng nhưng hết sức thú vị như triết học.

2.4. *Vì sao xe Lead được lựa chọn?*

Để trả lời câu hỏi này chúng ta cần quay ngược trở lại bối cảnh Nhật Bản thập niên 80 của thế kỷ 20. Sau thành công vang dội của dòng xe Cub (Cheap Urban

VĂN HÓA - CULTURE

Bike) trước đó, người Nhật đã cho ra đời những chiếc xe Lead đầu tiên vào năm 1982 có động cơ 50cc và 80cc hướng tới đối tượng là phụ nữ. Gần ba thập niên sau, Honda Việt Nam mới chính thức triển khai sản xuất ở Việt Nam vào tháng 12/2008 và ra mắt thị trường Việt Nam vào ngày 2/1/2009. Đặc điểm nổi bật của xe Lead được phụ nữ Việt Nam đón nhận ngay lập tức chính là cốp xe 37 lít. Cho đến nay, xe Lead vẫn là dòng xe hai bánh có cốp xe rộng nhất trên thị trường Việt Nam. Bên cạnh đó, xe Lead còn là dòng xe tay ga dễ lái, phù hợp với mọi phụ nữ Việt Nam.

Với cốp xe rộng như vậy, các Ninja Lead Việt Nam có thể cho vài chiếc mũ bảo hiểm hoặc cặp sách của học sinh, kèm thêm vài bộ đồ Ninja cùng khóa xe và nhiều vật dụng khác. Với sàn để chân rộng, họ có thể đèo một đứa con ở phía trước (đứng hoặc ngồi), một hoặc hai đứa con phía sau cùng rau, thịt, củ, quả,... với một lượng nhiều hơn hoặc tương đương với cốp xe. Đó là chưa kể đến chiếc đèo hàng sau. Tại vị trí này có thể gắn thêm một chiếc thùng xe 30-40 lít hoặc buộc thêm vài chục kg hàng hóa. Toàn bộ tải trọng để chở người và hàng hóa, đồ đạc như vậy tương đương một nửa chiếc ô tô cỡ A. Trong khi một chiếc ô tô cỡ A này ở Việt Nam có giá khoảng 20.000 - 30.000 USD. Còn một chiếc xe Lead thì chỉ tương đương 2000 USD và mức tiêu hao nhiên liệu chỉ bằng 1/4 ô tô cỡ A (giá xăng Việt Nam luôn luôn đắt hơn Mỹ trong khi lương trung bình ở Việt Nam chỉ bằng 1/20 người Mỹ).

Rõ ràng, tính hiệu quả của xe Lead đến từ sự tính toán chính xác của người Nhật hơn ba thập niên trước đã được những người phụ nữ Việt Nam hiện thực hóa thành một biểu tượng thực dụng ở tầm thế giới. Biểu tượng này là sự kết hợp hoàn hảo của ba nền văn hóa với ba đặc tính khác nhau:

*Tính thực dụng của pragmatism trong văn hóa Mỹ,
Tính chính xác và tiết kiệm trong văn hóa Nhật,
Tính hiệu quả trong văn hóa Việt Nam.*

Khi thiết kế các dòng xe 2 bánh và 4 bánh cho thị trường Việt Nam, các công ty Nhật đều hướng đến độ bền và tiết kiệm của các dòng xe Nhật. Sau hơn một thập niên ra mắt ở Việt Nam, xe Lead đã trở thành một trong những thương hiệu được phụ nữ Việt Nam lựa chọn nhiều nhất và cũng được cải tiến nhiều nhất qua từng năm so với các dòng xe khác của Honda như bảng thông kê dưới đây.

Quá trình cải tiến xe Lead ở thị trường Việt Nam của hãng Honda (nguồn: websosanh.vn)

Quá trình cải tiến xe Lead ở thị trường Việt Nam của hãng Honda diễn ra từ 2009 với hệ thống phun xăng điện tử PGM-FI và bộ điều khiển trung tâm ECU cùng hệ thống phanh kết hợp và lốp không săm an toàn. Năm 2010, xe Lead có thêm màu mới và chân chống phụ. Năm 2013, chiếc xe Lead 125cc ra đời sử dụng động cơ eSP - 125cc, 4 kỳ, xy-lạnh đơn, làm mát bằng dung dịch và có tích hợp bộ đề ACG, có hệ thống kiểm soát hơi xăng EVAPO và ngắt động cơ tạm thời: Idling Stop5. Tất cả các yếu tố nói trên đã giúp xe Lead từ 2013 trở đi tiết kiệm xăng tới 30% so với phiên bản 2012 trở về trước. Năm 2015 Lead được sử dụng đèn Led và năm 2017 trang bị thêm hệ thống khoa học thông minh: Smart Key (Honda Vietnam 2023).

Cho tới nay, sau 15 năm ra mắt, xe Lead của Honda đã trở thành một chiếc xe có đầy đủ các tính năng quan trọng nhất mà nhiều phụ nữ ở Việt Nam mong muốn hơn mọi dòng xe khác. Nó trở thành một biểu tượng gắn liền với hình ảnh người phụ nữ Việt Nam thế kỷ 21: tiết kiệm, thực dụng mà vẫn năng động, sáng tạo, thậm chí có phần lãng mạn với cỗ xe “mũi trần, 2 bánh” - theo cách mà người Việt Nam tự ví von. Sau bốn thập niên “đổi mới”, với cuộc mưu sinh bấp bênh của đa số người Việt, có lẽ chiếc xe Lead và những Ninja Lead vẫn sẽ là hình ảnh biểu tượng gắn bó lâu dài với xã hội Việt Nam. Nó trái ngược với suy nghĩ của nhiều đại gia và “chân dài” đang ngồi trong “luxury car” chờ một ngày Việt Nam sẽ “đẹp xe máy” để ô tô của họ đi lại thoải mái.

3. KẾT LUẬN

Từ góc nhìn triết học dụng hành gắn với ý nghĩa thực dụng của xe Lead ở Việt Nam, tới đây, chúng ta có thể đi tới một số kết luận: biểu tượng Ninja Lead Việt Nam bao hàm hai loại ý nghĩa: 1) ý nghĩa kỹ thuật và 2) ý nghĩa xã hội. Từ cấu tạo, đặc trưng và đặc tính hữu dụng (ít xăng, giá rẻ, chứa nhiều đồ,...), chiếc xe Lead và bộ đồ Ninja của phụ nữ Việt Nam chính là một phần bộ mặt của xã hội Việt Nam đương đại - một xã hội năng động nhưng đầy bất trắc với những biến đổi ngày càng sâu sắc. Từ người phụ nữ “quanh

năm buôn bán ở mom sông, nuôi đủ năm con với một chồng” (Tú Xương), những người phụ nữ Việt Nam thế kỷ 21 không còn là đại diện cho những con người cam chịu trong quá khứ mà họ đã hóa thân thành những Ninja Lead Việt Nam kiên cường trước nghịch cảnh, năng động và hiệu quả với quan điểm triết học hành.

Ngày 14/9/2022, Cơ quan Phát triển Quốc tế của Hoa Kỳ (USAID) vừa ký bản ghi nhớ hợp tác với Bộ Giáo dục và Đào tạo Việt Nam nhằm “hỗ trợ nâng cao chất lượng giáo dục đại học, giúp thúc đẩy tự chủ đại học tại Việt Nam” (Ngọc Vân, 2022). Có lẽ USAID nên thúc đẩy cơ quan quản lý giáo dục Việt Nam tìm hiểu và áp dụng pragmatism để hiện thực hóa mục tiêu nói trên. Có như vậy thì những bài giảng triết học ở Việt Nam trong tương lai mới có thể thay thế cho những bài giảng khiến sinh viên nhàm chán vì được biên soạn từ hơn nửa thế kỷ trước. Trên thực tế, pragmatism là minh chứng cho những giá trị thực sự của bộ môn triết học ở Mỹ, ở Việt Nam và ở khắp nơi trên thế giới. Dù cơ quan quản lý giáo dục Việt Nam có muốn thay đổi hay không thì thực tiễn vẫn đang diễn ra như cách mà các Ninja Lead Việt Nam vẫn đang “dụng hành” bằng cách len lỏi, luồn lách và “lướt” đến tương lai trên cỗ xe “mui trần - 2 bánh”.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bùi Văn Nam Sơn. (2008). *Triết học đương đại và triết học về thời đương đại*. <http://amvc.fr>. truy cập 11/9/2022.
- Cam Do. (2020). “Ninja Lead”: *The Face of Vietnam's Motorbike Culture and the Battle of Sexism*, *Modern Southeast Asia*, <https://seasia.yale.edu/news/ninja-lead-face-vietnams-motorbike-culture-and-battle-sexism>, truy cập 23/5/2023.
- Hoàng Phê Cb. (1998). *Từ điển tiếng Việt*. Nxb. Đà Nẵng - Trung tâm Từ điển học.
- Hoopes, J. (1998). *Community Denied: The Wrong Turn of Pragmatic Liberalism*, Ithaca: Cornell University Press.
- Honda Vietnam. (2023). *Lead Introduction*, Accessed on Jun 4,th 2023. <https://www.honda.com.vn/xe-may/san-pham/lead-125cc>.
- Josee Ng. (2021). “Louis Vuitton Releases Outfit Resembling Vietnamese Bikers' Protective Gear, Sparking Hilarious Netizen Comments”, *The Smart Local Vietnam News*. Accessed on Aug. 10th 2021. <https://thesmartlocal.com/vietnam/louis-vuitton-ninja-outfits/>.
- Kawakami, Jin'ichi. (2016). *Ninja no okite*, Kadokawa, ISBN 978-4-04-082106-1.
- Mead, G.H. (1934). *Mind, Self and Society*, Chicago: University of Chicago Press.
- Ngọc Vân (2022). “Mỹ hỗ trợ nâng cao chất lượng giáo dục đại học Việt Nam”. *Báo Lao động*, <https://laodong.vn/the-gioi/my-ho-tro-nang-cao-chat-luong-giao-duc-dai-hoc-viet-nam-1091936.lido>, truy cập 9/9/2024.
- Nguyễn Thu Hương (2019). *Tìm hiểu những nội dung cơ bản của chủ nghĩa thực dụng và suy ngẫm về vấn đề lễ sống*, Trường Chính trị tỉnh Yên Bái. <http://www.truongchinhtriyenbai.gov.vn/> truy cập 20/6/2022
- Thanh Lam. (2023). “Bất ngờ với chi phí 'nuôi' một chiếc ô tô mỗi tháng” [Surprised at the expenses for a car per month], *VTC News*. Accessed on Jun 22nd, 2023. <https://vtc.vn/bat-ngo-voi-chi-phi-nuoi-mot-chiec-o-to-moi-thang-ar769063.html>.
- Thayer, H.S. (ed.). (1982). *Pragmatism: The Classic Writings*, Hackett.
- Thayer, H.S. and Rosenthal, Sandra B.. “pragmatism”. *Encyclopedia Britannica*, 19 Jul. 2024, <https://www.britannica.com/topic/pragmatism-philosophy>. Accessed 10 September 2024.
- Trần Sĩ Phán, Nguyễn Thị Thanh Hương. (2018). “Khắc phục những ảnh hưởng tiêu cực của chủ nghĩa thực dụng đến lối sống của một số cán bộ, Đảng viên”. *Tạp chí Giáo dục Lý luận số 281* (11/2018).
- Truitt, A. J. (2008). “On the Back of a Motorbike: Middle-Class Mobility in Ho Chi Minh City, Vietnam”. *American Ethnologist* 36 (1):3–19, 2008.
- Viên Minh. (2022). “Ảnh ảnh những nữ "ninja" bị mặt tạt đầu, đánh võng trên đường phố”, *Báo dân trí*, <https://dantri.com.vn/doi-song/am-anh-nhung-nu-ninja-bit-mat-tat-dau-danh-vong-tren-duong-pho-20220907172720939.htm>, truy cập 12/2/2023.
- Weber M. 1905, 1930. *The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism*. Talcott Parsons, Anthony Giddens trans. Unwin Hyman: London & Boston.